

**Oświadczenie złożone
przez senatora Kazimierza Kleinę
na 60. posiedzeniu Senatu
w dniu 16 maja 2018 r.**

Oświadczenie skierowane do ministra sprawiedliwości, prokuratora generalnego Zbigniewa Ziobry

Szanowny Panie Ministrze!

Otrzymałem niepokojące informacje o niedostatecznym zabezpieczeniu interesów osobistych i majątkowych osób z zaburzeniami psychicznymi. Osoby przyjmowane do szpitala psychiatrycznego przez czas przymusowej hospitalizacji niejednokrotnie tracą dorobek całego życia. Jest to szczególnie widoczne w warunkach wiejskich, kiedy kilkutygodniowej izolacji poddawane są osoby prowadzące gospodarstwa rolne. W ustawie o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994 r. (tj. DzU z 2018 r., poz. 138) nadal brak jest klarownych rozwiązań dotyczących zabezpieczenia mienia osób hospitalizowanych. Pojęcie oparcia społecznego, o jakim mowa w art. 8 ust. 1 ww. ustawy, z uwagi na brak precyzyjnego określenia zakresu związanych z nim obowiązków oraz podmiotów za nie odpowiedzialnych pozostaje mrzonką.

Zgodnie z art. 44 ust. 2 przywoływanej ustawy sąd może ustanowić kuratora z urzędu dla osoby, która potrzebuje pomocy do prowadzenia wszystkich swoich spraw albo spraw określonego rodzaju, a ze względu na stan swojego zdrowia nie jest zdolna złożyć wniosku, niemniej zakres uprawnień kuratora do podejmowania czynności faktycznych pozostaje co najmniej niejasny. Uznanie decyzji sądu sprawia, że nie rozwiązuje to problemu. Na przykład w przypadku samotnego rolnika, który trafia do szpitala psychiatrycznego, bez zabezpieczenia pozostaje prowadzona przez niego budowla.

W związku z tym zwracam się do Pana Ministra z prośbą o wyjaśnienie następujących kwestii.

1. Dlaczego nie ma obowiązku ustanowienia kuratora dla osoby przebywającej w szpitalu psychiatrycznym, która potrzebuje pomocy do prowadzenia wszystkich swoich spraw albo spraw określonego rodzaju, a nie jest zdolna do złożenia takiego wniosku?

2. Nałożenie na jednostki organizacyjne działające na podstawie ustawy o pomocy społecznej obowiązku organizowania pomocy ze strony rodziny, innych osób i grup wywołuje negatywne skutki. Czy nie sądzi Pan, że jednostki powinny pomagać same, a nie organizować pomoc innych podmiotów?

3. Dlaczego osoby zobowiązujące się lub zobowiązane do udzielenia pomocy nie muszą formalnie potwierdzić organizatorowi faktu i zakresu pomocy?

4. Czy omawiana ustawa zabezpiecza interesy majątkowe osób samotnych lub pozostających w konflikcie z rodziną? Czy nie zdarzają się przypadki, że opiekunem majątku zostaje osoba skonfliktowana z chorym?

Wątpliwości budzi też ograniczony zakres podmiotów, które sąd zawiadamia o rozprawie. Zdarzają się bowiem sytuacje, gdy skonfliktowana rodzina zawiadamia szpital bądź sąd opiekuńczy o zachowaniach wskazujących na zaburzenia psychiczne osoby prawidłowo funkcjonującej w środowisku społecznym.

Czy nie sądzi Pan Minister, że badanie środowiskowe oraz udział prokuratora w postępowaniu dotyczącym umieszczenia w szpitalu psychiatrycznym powinny być obowiązkowe?

Warto dodać, że ostatnia nowelizacja ustawy o ochronie zdrowia psychicznego wprowadziła obowiązek kontroli wykonywania czynności związanych ze środkiem przymusu bezpośredniego, jakim jest izolacja, za pośrednictwem monitoringu. Rodzi się jednak pytanie: dlaczego obowiązkiem tym nie objęto także innego środka przymusu bezpośredniego, jakim jest wprowadzanie leków do organizmu osoby bez jej zgody?

Warto również rozważyć wprowadzenie obowiązku zapisywania co najmniej dźwięku z badania poprzedzającego umieszczenie osoby w szpitalu psychiatrycznym. Jeśli bowiem osoba chora psychicznie może być przyjęta do szpitala psychiatrycznego bez wymaganej zgody tylko wtedy, gdy jej dotychczasowe zachowanie wskazuje na to, że zagraża bezpośrednio własnemu życiu albo życiu lub zdrowiu innych osób, a także jej dotychczasowe zachowanie wskazuje na to, że nieprzyjęcie do szpitala spowoduje znaczne pogorszenie stanu jej zdrowia psychicznego oraz gdy jest niezdolna do samodzielnego zaspokajania podstawowych potrzeb, to taki zapis badania byłby gwarancją prawidłowości rozstrzygnięć o hospitalizacji.

Kazimierz Kleina